

<https://doi.org/10.32820/2074-8922-2018-61-95-103>
УДК 378.046-21.68:37:656

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ АВТОТРАНСПОРТНОГО ПРОФІЛЮ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

©Горностаєва О. О.

Українська інженерно-педагогічна академія

Інформація про автора

Горностаєва Ольга Олександрівна: ORCID 0000-0002-3756-7225; e-mail: olgaeremenko87@gmail.com; аспірант кафедри креативної педагогіки і інтелектуальної власності Української інженерно-педагогічної академії адреса: вул. Університетська, 16, м. Харків, 61003, Україна.

У статті розглянуто розвиток професійної компетентності інженерів-педагогів автотранспортного профілю в системі післядипломної педагогічної освіти. Сьогодні особливого значення в системі вищої освіти набуває вдосконалення педагогічної майстерності викладачів. Основою педагогічної майстерності викладача є педагогічна компетентність. Потреба в підвищенні кваліфікації інженерів-педагогів обумовлена: змінами зовнішнього і внутрішнього середовища, удосконаленням процесу управління, освоєнням нових видів і сфер діяльності. Підвищення кваліфікації інженерів-педагогів спрямоване на вдосконалення та поглиблення ними своїх знань, умінь і навичок за професією чи здобутою спеціальністю відповідно до вимог виробництва або сфери послуг на прикладі автотранспорту.

Визначено, що процес підвищення кваліфікації компенсує недоліки базової педагогічної або технічної підготовки інженерів-педагогів, допомагає їм адаптуватися до результатів розвитку новітніх досягнень у науці та техніці, оволодіти сучасними технологіями, знаннями, а також підвищити свій методичний рівень. Проведено аналіз розвитку системи, якою є післядипломна педагогічна освіта, що спрямована на вирішення проблем підготовки та підвищення кваліфікації працівників педагогічних кадрів. Встановлено, що в процесі підвищення кваліфікації забезпечуються необхідні передумови для формування та розвитку компетентності інженера-педагога, яка є важливою складовою концепції навчання впродовж життя.

Виявлено, що система підвищення кваліфікації є досить потужним і ефективним інструментом, який здатний сприяти професійному розвитку інженера-педагога, а відповідно й забезпечити динамічність організаційного розвитку освітньої сфери.

На підставі аналізу наукових джерел з'ясовано, що інженерно-педагогічна освіта – це не механічне поєднання двох видів освіти, а якісно новий вид знань, для якого характерне взаємопроникнення однієї галузі в іншу, тісна й раціональна інтеграція психолого-педагогічного, інженерно-технічного та виробничо-технологічного компонентів у підготовці фахівця.

Ключові слова: автотранспортний профіль, інженер-педагог, інженерно-педагогічна освіта, підвищення кваліфікації, науково-педагогічний працівник.

Горностаєва О.А.: «Развитие профессиональной компетентности инженеров-педагогов автотранспортного профиля в системе последипломного педагогического образования».

В статье рассмотрено развитие профессиональной компетентности инженеров-педагогов автотранспортного профиля в системе последипломного педагогического образования. Сегодня особое значение в системе высшего образования приобретает совершенствование педагогического мастерства преподавателей. Основой педагогического мастерства преподавателя является педагогическая компетентность. Потребность в повышении квалификации инженеров-педагогов обусловлена: изменениями внешней и внутренней среды, совершенствованием процесса управления, освоением новых видов и сфер деятельности. Повышение квалификации инженеров-педагогов направлено на совершенствование и углубление ими своих знаний, умений и навыков по профессии или полученной специальности в соответствии с требованиями производства или сферы услуг на примере автотранспорта.

Определено, что процесс повышения квалификации компенсирует недостатки базового педагогического или технической подготовки инженеров-педагогов, помогает им адаптироваться к результатам развития новейших достижений в науке и технике, овладеть современными технологиями, знаниями, а также повысить свой методический уровень. Проведен анализ развития

системи, которой является последипломное педагогическое образование, направленной на решение проблем подготовки и повышения квалификации работников педагогических кадров. Установлено, что в процессе повышения квалификации обеспечиваются необходимые предпосылки для формирования и развития компетентности инженера-педагога, которая является важной составляющей концепции обучения в течение жизни.

Выявлено, что система повышения квалификации достаточно мощный и эффективный инструмент, который способен содействовать профессиональному развитию инженера-педагога, а соответственно и обеспечить динамичность организационного развития образовательной сферы.

На основании анализа научных источников выяснено, что инженерно-педагогическое образование - это не механическое соединение двух видов образования, а качественно новый вид знаний, для которого характерно взаимопроникновение одной отрасли в другую, тесное и рациональная интеграция психолого-педагогического, инженерно-технического и производственно-технологического компонентов в подготовке специалиста.

Ключевые слова: автотранспортный профиль, инженер-педагог, инженерно-педагогическое образование, повышение квалификации, научно-педагогический работник.

О.Горностаева " Development of professional competence of motor transport engineers in the system of postgraduate pedagogical education"

The article discusses the development of professional competence of motor transport engineers in the system of postgraduate pedagogical education. Today, the improvement of the pedagogical skills of teachers is of particular importance in the higher education system. The basis of the teacher's pedagogical skills is pedagogical competence. The need to improve the skills of engineers-teachers results from changes in the external and internal environment, improvement of the management process, development of new types and fields of activity. Advanced training of engineers-teachers is aimed at improving and deepening their knowledge and skills in a profession or a received specialty in accordance with the requirements of the production or services sector on the example of the motor transport sphere.

The paper substantiates that the process of advanced training compensates for the shortcomings of basic pedagogical or technical training of engineers-teachers, helps them adapt to the results of the development of the latest achievements in science and technology, master modern technologies, knowledge, and also improve their methodological level. The analysis of the development of the system, which is postgraduate pedagogical education, aimed at solving the problems of training and raising the level of skills of teaching staff, has been carried out. It has been established that in the process of advanced training the necessary prerequisites are provided for the formation and development of the engineer-teacher's competence, which is an important component of the concept of lifelong learning.

The article reveals that the advanced training system is quite a powerful and effective tool that is able to contribute to the professional development of the engineer-teacher, and accordingly to ensure the dynamic organizational development of the educational sphere.

Based on the analysis of scientific sources, it has been found that engineering-pedagogical education is not a mechanical combination of two types of education, but a qualitatively new type of knowledge, which is characterized by the interpenetration of one industry into another, the close and rational integration of psychological, educational, engineering and production technological components in the training of specialists.

Keywords: motor transport profile, engineer-teacher, engineering-pedagogical education, qualification improvement, scientific and pedagogical worker.

Актуальність дослідження і постановка проблеми. Проблема розвитку професійної компетентності інженерів-педагогів професійно-технічної освіти в системі післядипломної освіти набуває особливої актуальності в сучасних умовах реформування освітньої галузі.

Розвиток системи вищої та післядипломної професійно-технічної освіти України, яка відбувається під впливом ринкової економіки та євроінтеграційних процесів, потребує компетентних викладачів

інженерно-педагогічного автомобільного профілю, які підготують кваліфікованих та конкурентоздатних фахівців, які швидко будуть адаптуватись на динамічному вітчизняному та європейському ринку праці. Потреба в розвитку компетентності інженерів-педагогів у педагогічній освіті спричинили появу ряду суперечностей між швидкістю суспільних, інформаційно-інноваційних перетворень та рівнем творчого використання наукових досягнень в освітньому процесі; вимогами суспільства до

психолого-педагогічної підготовки педагогів, їх загальної і професійної культури та низьким рівнем професійної компетентності; потребою забезпечення неперервного розвитку професійної компетентності педагогів закладів професійно-технічної освіти та відсутністю цілісної системи їхньої післядипломної освіти. Розв'язання цих суперечностей значною мірою залежить від науково обґрунтованої системи післядипломної освіти педагогічних працівників технічних закладах вищої освіти, яка ґрунтується на врахуванні сучасних вітчизняних і світових тенденцій у розвитку педагогічної освіти, системи оцінок рівня професійної компетентності, діалогової взаємодії між педагогом та органами управління освітою, цілепокладання в розвитку професійної компетентності педагогів у післядипломній освіті з урахуванням нових теорій і концепцій та перспективних дидактичних орієнтацій. Однак зазначимо, що необхідність посилення дослідження проблем розвитку та поглиблення професійної компетентності інженерів-педагогів спеціальних дисциплін у технічних закладах вищої освіти, які враховували б сучасні світові тенденції розвитку освіти, результати педагогічних, психологічних досліджень, а також вимоги суспільства до професійної школи, привертає увагу до системи післядипломної педагогічної освіти, зокрема системи підвищення кваліфікації.

Аналіз досліджень та публікацій. Дослідженню питань організації та проведення підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у галузі післядипломної освіти були присвячені праці відомих вітчизняних учених. Зокрема, важливі теоретичні положення та ідеї модернізації системи підвищення кваліфікації обґрунтовувалися в контексті наукових праць С. Гончаренка, І. Зязона, В. Кременя, Н. Ничкало, В. Олійника, В. Радкевич; особистісно орієнтовані педагогічні технології підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників професійної освіти перебувають у фокусі наукового розгляду в дослідженнях О. Гури, В. Євдокімова, І. Прокопенка, М. Сибірської, та інших. Проблема підготовки та підвищення кваліфікації педагогічних працівників, зокрема закладів професійної освіти, досліджували: Л. Анциферова, Т. Борова, Н. Брюханова, Г. Васянович, О. Дубасенюк, Г. Єльнікова, Н. Журавська, О. Коваленко, Г. Кравченко, В. Луначек, Н. Кузьміна, В. Майборода, А. Маркова, Л. Мітіна, В. Олійник, З. Рябова,

Л. Шевченко. Проте проблеми розвитку і ефективного функціонування післядипломної освіти інженера-педагога, зокрема у форматі підвищення кваліфікації, потребують подальшого детального дослідження.

Постановка завдання: полягає в аналізі розвитку професійної компетентності інженерів-педагогів автотранспортного профілю в системі післядипломної педагогічної освіти; визначенні проблеми підготовки та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників автотранспортного профілю, які тісно пов'язують із радикальними змінами в системі післядипломної педагогічної освіти в Україні, які відбуваються під впливом ринкової економіки та євроінтеграційних процесів.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні особливого значення в системі вищої освіти набуває вдосконалення педагогічної майстерності викладачів. Відомо, що основою педагогічної майстерності викладача є педагогічна компетентність, яка передбачає знання базових понять предмета, методики його викладання, основ педагогіки та психології. Адже від рівня професіоналізму педагогів, їхньої здатності до неперервної освіти прямо залежать результати соціально-економічного й духовного розвитку суспільства. Саме ці вимоги визначають основні підходи до розвитку професіоналізму педагога. Потреба в підвищенні кваліфікації інженерів-педагогів обумовлена: змінами зовнішнього і внутрішнього середовища, удосконаленням процесу управління, освоєнням нових видів і сфер діяльності. Підвищення кваліфікації інженерів-педагогів спрямоване на вдосконалення та поглиблення ними своїх знань, умінь і навичок за професією чи здобутою спеціальністю відповідно до вимог виробництва або сфери послуг на прикладі автотранспорту.

Підвищення фахового рівня педагогічних кадрів технічних закладів вищої освіти (ТЗВО) необхідно розглядати як ланку неперервної освіти, що здійснюється в системі післядипломної підготовки. Воно передбачає навчання і розвиток викладачів із метою приведення їхнього професійного рівня у відповідність до освітніх стандартів, вимог часу, особистісних і виробничих потреб, удосконалення наукового та загальнокультурного рівнів, стимулювання і розвитку творчого та духовного потенціалу особистості [1].

Реалізація принципу освіти впродовж життя потребує організації неперервного

підвищення кваліфікації та зростання фахової майстерності педагогів системи професійно-технічної освіти, розробки нових концептуальних підходів до підвищення кваліфікації різних категорій педагогічних працівників закладів професійно-технічної освіти, основними передумовами яких є сучасні процеси освітньої реформи, визначення нових підходів у функціонуванні системи педагогічної освіти з урахуванням міжнародного досвіду. Як зазначає у передмові до монографії Т. Десятова «Тенденції розвитку неперервної освіти в країнах Східної Європи (друга половина ХХ століття)» Н. Ничкало, світова тенденція неперервної освіти зумовлює необхідність докорінної переорієнтації підготовки викладачів професійної школи, спрямованої на здобуття ними необхідних знань і навичок, котрі забезпечать їм відповідність до нових вимог [2]. Під впливом соціальних та економічних змін, що відбуваються в суспільстві, виникає потреба постійно підвищувати і модернізувати знання та навички педагогів, досягати усвідомлення ними сучасних проблем.

Відповідно до «Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012 – 2021 роки» (2012 р.), «Концепції розвитку освіти в Україні на період 2015 – 2025 рр.» (2014 р.), «Концепції розвитку професійно-технічної (професійної) освіти України» (2004 р.), ключовим напрямом державної освітньої політики є модернізація структури, змісту й організації освіти педагогічних працівників для професійно-технічних навчальних закладів і професійних коледжів на засадах компетентнісного підходу. Згідно з Концепцією розвитку інженерно-педагогічної освіти в Україні, стандартні виробничі функції інженера-педагога повинні містити типові завдання діяльності, які виконують фахівці не тільки в освіті, а й на виробництві [11]. Держава повинна гарантувати всебічний і неперервний доступ педагогічних працівників до підвищення кваліфікації, отримання й оновлення знань і навичок педагогічної діяльності, необхідних сучасному суспільству. У Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки визначені пріоритетні напрями розвитку освіти загалом і системи підвищення кваліфікації зокрема, серед яких відзначимо такі: оптимізація мережі професійно-технічних навчальних закладів різних типів, професійних спрямувань; удосконалення механізму формування державного замовлення на

підготовку робітничих кадрів відповідно до реальних потреб економіки, регіональних ринків праці, запитів суспільства; удосконалення системи підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників професійно-технічної освіти на базі закладів вищої освіти і профільних ЗВО; відкриття до кінця 2017 року 27 навчально-практичних центрів за галузевим спрямуванням для здійснення перепідготовки незайнятого населення та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних кадрів професійно-технічної освіти [7].

У цьому контексті особливої актуальності набувають положення, викладені в Концепції педагогічної освіти, розробленій під керівництвом І. Зязюна, серед яких відзначимо: створення системи педагогічної освіти, що задовольняла б потреби суспільства в педагогах різних спеціальностей і кваліфікаційних рівнів, здатних виконувати основну соціальну функцію – формування цілісної, всебічно розвиненої особистості, відданої інтересам української держави; глибоке реформування змісту, форм, методів підготовки педагогічних працівників усіх ланок освітньої галузі; забезпечення неперервної освіти педагогічних працівників, підвищення їх професійного, освітнього і загальнокультурного рівнів; вироблення стандартів педагогічної освіти, системи оцінок професійної компетентності педагогічних працівників; створення цілісної системи неперервної післядипломної освіти педагогів із урахуванням вітчизняного досвіду і тенденцій розвитку світових освітніх систем; підготовка педагога, здатного забезпечити всебічний розвиток учня як особистості та найвищої цінності суспільства [4].

У системі освіти сучасної України є різні способи професійної перепідготовки викладачів. Один із них – курси підвищення кваліфікації без відриву від професійної діяльності з одержанням документа державного зразка. Ця форма навчання може бути реалізована очно й заочно на підставі договорів з установами, що мають ліцензію на підвищення кваліфікації. Для здійснення стабільного розвитку та вдосконалення системи підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації педагогічних кадрів професійно-технічної освіти відбувається на базі ЗВО та профільних ЗВО, а також створено центри забезпечення нової якості професійно-технічної освіти на базі діючих навчально

(науково)-методичних центрів (кабінетів) професійно-технічної освіти (НМЦ ПТО).

Система підвищення кваліфікації є досить потужним інструментом, який здатний сприяти професійному розвитку викладачів технічних закладів вищої освіти, а відповідно й забезпечити динамічність організаційного розвитку освітньої сфери. Система професійної освіти повинна задовольнити головну вимогу – гарантувати всебічний та неперервний доступ педагогічних працівників до навчання, отримання і оновлення знань і навичок педагогічної діяльності, необхідних в сучасному суспільстві.

Процес підвищення кваліфікації прагне компенсувати недоліки базової педагогічної або технічної підготовки, допомогти адаптуватися до результатів розвитку науки та техніки, оволодіти новими технологіями. В процесі підвищення кваліфікації забезпечувалися необхідні передумови для формування та розвитку інформаційної компетентності інженера-педагога.

Визначення форм організації підвищення кваліфікації педагогічних працівників технічних закладів вищої освіти (ТЗВО), на думку В. Олійника, має ґрунтуватися на положеннях про те, що: підвищення кваліфікації як багатоцільова функція потребує наступності щодо розробки форм підвищення кваліфікації викладачів, спрямованих на розвиток їхніх професійних і особистісних якостей, педагогічної майстерності; синтез контактних і дистанційних форм підвищення кваліфікації; перехід від традиційної до інноваційної стратегії організації підвищення кваліфікації викладачів. Навчальний процес має бути дослідницьким для суб'єктів навчання, будуватися на основі результатів інноваційних науково-дослідницьких робіт [8].

Головною метою системи неперервного підвищення кваліфікації є створення умов для постійної самоосвіти, самовдосконалення, розвитку педагогічного таланту педагогів. Особлива увага надається оновленню змісту неперервного підвищення кваліфікації, що визначається вимогами суспільства до якості освіти педагогічних кадрів, найновіших даних вітчизняної і світової науки й практики з урахуванням особистісних потреб працівників освіти. В основу неперервного підвищення кваліфікації працівників освіти закладаються перспективні педагогічні технології, які формують зацікавлене ставлення слухачів до теоретичних знань як засобу розв'язання

практичних завдань професійної освіти і навчання [12].

У цьому контексті основним завданням підвищення кваліфікації інженерів-педагогів є забезпечення ефективного використання їхнього внутрішнього потенціалу через самоосвіту, дистанційне навчання, стажування, яке сприяє становленню креативної індивідуальності й мотивації професійної творчості педагогів. Розвиток педагогічної майстерності викладачів спецдисциплін у процесі підвищення кваліфікації розглядає особистість педагога в його професійній діяльності. Його застосування спрямоване на забезпечення професійної готовності викладачів до навчально-виховної діяльності у закладах вищої освіти автотранспортного профілю і виражається у високому професіоналізмі як у галузі автомобільних технологій, так і у психолого-педагогічній підготовленості, методологічній та методичній грамотності, а також у практичному досвіді навчання майбутніх фахівців.

На підставі аналізу з'ясовано, що інженерно-педагогічна освіта – це не механічне поєднання двох видів освіти, а якісно новий вид знань, для якого характерне взаємопроникнення однієї галузі в іншу, тісна й раціональна інтеграція психолого-педагогічного, інженерно-технічного та виробничо-технологічного компонентів у підготовці фахівця. За характером професійних функцій спеціалістів вона належить до педагогічної, однак предметною основою інженерно-педагогічної діяльності є інженерна й виробничо-технологічна підготовка. Як зазначає І. Каньковський, у цьому випадку «технічні і педагогічні знання утворюють цілісну систему інженерно-педагогічних знань й умінь» [5, с. 60].

Інженер-педагог автотранспорту має подвійну діяльність: з одного боку, «інженер автотранспортного профілю», з іншої – «педагог», що поєднує педагогічні, психологічні і методичні знання, уміння і навички. Тому інженер-педагог автомобільного профілю, який є об'єктом нашого дослідження, повинен мати інженерну освіту в предметній галузі професійної діяльності, що відповідає автотранспортному профілю та галузі професійної педагогіки. Випускник навчальних закладів з переліком кваліфікаційних рівнів: «бакалавр», «спеціаліст» (анульована ступінь із 2016р.), «магістр», «аспірант».

Одним зі шляхів її розв'язання є підготовка висококваліфікованих інженерів-

педагогів, які інтегрують функції майстра виробничого навчання та викладача загально-професійних і професійно-практичних дисциплін, генерують ідеї з різних галузей знань, оперують міжпредметними категоріями, комплексно сприймають інноваційні процеси в педагогічних та технічних системах, застосовують сучасні методи й засоби проектування з використанням фундаментальних знань педагогічної науки та техніки.

Підвищення кваліфікації і стажування інженерів-педагогів автомобільного профілю здійснюється на базі закладів професійно-технічної освіти, обласних навчально-методичних центрів і кабінетів, інститутів післядипломної педагогічної освіти за різними формами і термінами навчання, а також в умовах виробництва. Враховуючи динамічні зміни в автомобільній галузі, пов'язані із запровадженням нових автомобільних технологій, підвищення кваліфікації інженерів-педагогів повинен бути комплексним, диференційованим, неперервним, зорієнтованим на специфічність професії.

Враховуючи все зазначене вище, вважаємо, що основним чинником, який не дає змогу подальшого розвитку неперервної професійної освіти педагогічних працівників, є фінансування за залишковим принципом модернізації системи підвищення кваліфікації та перепідготовки педагогічних кадрів. Водночас нерідко педагогічні працівники не задоволені системою підвищення кваліфікації й багато з них уникають її проходження в тому вигляді, який пропонується, або здійснюють його формально.

Згідно із Законом України «Про вищу освіту» інженерно-педагогічні та науково-педагогічні працівники повинні підвищувати свою професійну майстерність не рідше одного разу на п'ять років шляхом підвищення кваліфікації та стажування [3].

Згідно з «Положенням про підвищення кваліфікації та стажування педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів» [10] основними завданнями навчання працівників є:

– оновлення та розширення знань, формування нових професійних компетентностей у психолого-педагогічній, науково-дослідній, організаційно-управлінській діяльності;

– засвоєння інноваційних технологій, форм, методів та засобів навчання;

– набуття досвіду формування змісту навчання з урахуванням його цільового спрямування, посадових обов'язків працівників, здобутої освіти, досвіду практичної роботи та професійної діяльності, їх інтересів і потреб;

– вивчення педагогічного досвіду, сучасного виробництва, методів управління, ознайомлення з досягненнями науки, техніки і виробництва та перспективами їх розвитку;

– розроблення пропозицій щодо удосконалення навчально-виховного процесу, впровадження у практику навчання кращих досягнень науки, техніки і виробництва;

– застосування інноваційних технологій реалізації змісту навчання, що передбачає його диференціацію, індивідуалізацію, запровадження дистанційних, інформаційно-комунікативних технологій навчання.

Зазначимо, що особливості світової практики підвищення кваліфікації інженерів-педагогів автотранспорту полягають у тому, що вона може здійснюватися такими шляхами:

1. Отримання кваліфікації «інженер-педагог» автотранспорту в результаті навчання за напрямом «Професійна освіта» профілем «Транспорт» в Україні (в інших східноєвропейських країнах назва профілю може змінюватись).

2. Отримання кваліфікації «інженер» у вищому навчальному закладі та додатково здобуття педагогічної кваліфікації в професійно-педагогічних університетах, інститутах чи академіях.

3. Отримання кваліфікації «інженер-педагог» на базі технічної підготовки за результатами навчання в Міжнародній організації з інженерної педагогіки (IGIP), що забезпечує підготовку та підвищення кваліфікації викладачів різних спеціальностей.

4. Отримання підвищення кваліфікації на курсах, семінарах, конференціях, стажування на виробництві тощо.

Основними шляхами підвищення професійної компетентності інженерів-педагогів є:

1. Формування методичного середовища або професійна взаємодія з колегами, тобто участь у колективних та групових інноваційних формах методичної роботи: співпраця у творчих групах, дослідній діяльності, організація консультативно-методичних груп, педагогічні чи психологічні тренінги, участь у чатах, форумах щодо розробки актуальних проблем, методичних фестивалів, панорамах, презентаціях, участь у діяльності навчального закладу (молодого

викладача, педагогічного досвіду, професійної майстерності), методичних дискусіях, методичних аукціонах, методичних діалогах, проблемних столах, педагогічних консилиумах, ділових рольових іграх, дебатах, методичних мостах, клубі творчих педагогів, творчих салонах, освітянських вечорах, аналізі ситуацій, фокус-групах, ігровому конструюванні; панорамі методичних навичок, захисті творчих кооперативних проєктів, програм, передових ідей; підготовка й видання друкованих видань.

2. Формування гнучкої системи безперервної освіти педагога, яка передбачає інноваційний підхід педагога до вдосконалення рівня професійної компетентності як у атестаційний, так і в міжатестаційний період; самоосвітня діяльність (епізодична і планова), саморозвиток, цілеспрямована систематична методична робота, збір та укладання творчого портфоліо, самовиховання, рефлексія власної діяльності.

3. Створення інформаційно-освітнього простору з рівноправним доступом усіх педагогів до інформаційно-освітніх ресурсів: бібліотека; інтернет; медіотека, відеотека педагогічного досвіду, реєстр програмних педагогічних засобів навчання.

4. Готовність до інноваційної діяльності, пріоритет освітніх технологій:

необхідними умовами формування ключових компетенцій педагогів у системі післядипломної педагогічної освіти є: розробка методологічної бази побудови моделі формування компетенцій; індивідуалізація освітньої діяльності на основі діагностичного оцінювання особистісно-професійного потенціалу педагога; психологічний супровід освітньої діяльності; спеціальна андрагогічна підготовка викладачів (навчання технологіям формування компетенцій); ефективне сполучення теоретичного і практичного в змісті модулів освітніх програм; створення рефлексивного середовища, здатного до розвитку суб'єктів освітнього процесу [6].

Крім того, серед останніх вимог, що висуваються до здобувачів на наукове звання доцента та професора, є такі: наукові праці, які опубліковані після захисту кандидатської або докторської дисертації у виданнях, що індексуються в провідних міжнародних наукометричних базах Web of Science та/або Scopus; підтвердження знання англійської або іншої іноземної мови (крім регіональних мов та мов меншин) шляхом надання міжнародного сертифіката відповідно до

Загальноєвропейської рекомендації з мовної освіти (на рівні не менше B2); участь у роботі не менш, як однієї наукової конференції (конгресу, симпозіуму, семінару), проведеної в країні, що входить до ОЕСР та/або Європейського Союзу (для доцента); стажування в країні, що входить до Організації економічного співробітництва та розвитку (Organisation for Economic Co-operation and Development — ОЕСР) та/або Європейського Союзу (для професора) [9].

Всі ці вимоги роблять питання розвитку професійної компетентності педагогів ключовими в процесі підвищення кваліфікації як для кожного працівника окремо, так і для педагогічного колективу загалом.

Підвищення кваліфікації інженерів-педагогів упродовж усього життя є ключовою умовою розвитку їх професіоналізму, оскільки в такий спосіб вони постійно розвивають набуті знання, вміння, навички, власні здібності, підвищують свій професійний рівень, поповнюючи практичний досвід, намагаються встигати за всіма змінами в суспільстві, швидко адаптуються до нових вимог, які постають перед нею, і в кінцевому підсумку отримують високий рівень професійної компетентності, що забезпечується високим рівнем педагогічної майстерності.

Виходячи з викладеного вище, зробимо такі висновки: згідно із Законом України «Про вищу освіту» інженерно-педагогічні та науково-педагогічні працівники повинні підвищувати свою професійну майстерність не рідше одного разу на п'ять років шляхом підвищення кваліфікації та стажування. Підвищення кваліфікації і стажування інженерів-педагогів здійснюється на базі закладів професійно-технічної освіти, обласних навчально-методичних центрів і кабінетів, інститутів післядипломної педагогічної освіти за різними формами і термінами навчання, а також в умовах виробництва. Процес підвищення кваліфікації інженерів-педагогів повинен бути комплексним, диференційованим, неперервним, зорієнтованим на специфічність професії.

Педагогічні аспекти підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників автотранспортної галузі повинні враховувати рівень підготовки інженерно-педагогічну та науково-педагогічну компетентність, поєднувати навчальний та діяльнісний процес, забезпечувати цілісність педагогічних та фахових знань,

використовувати інтерактивні методи презентації навчального матеріалу із залученням технічних засобів навчання.

Провідна роль у розвитку професійної компетентності інженерів-педагогів та науково-педагогічних працівників належить процесу підвищення кваліфікації, яка є важливою складовою концепції навчання впродовж життя.

Список використаних джерел:

1. Адаптивне управління розвитком професійної освіти: кол. монографія / Г. В. Сльникова [та ін.]. – Павлоград : ІМА-прес, 2016. – 248 с.
2. Десятов Т. М. Тенденції розвитку неперервної освіти в країнах Східної Європи (друга половина ХХ століття) : монографія / Т. М. Десятов; за ред. Н. Г. Ничкало. – Київ : АртЕк, 2005. – 472 с.
3. Про вищу освіту : Закон України // ВВР. – 2017. – № 38-39. – Ст.308.
4. Зязюн І. А. Педагогіка добра : ідеали і реалії : наук.-метод. посіб. / І. А. Зязюн. – Київ : МАУП, 2000. – 309 с.
5. Каньковський І. Є. Система професійної підготовки інженерів-педагогів автотранспортного профілю: монографія / І. Є. Каньковський; за ред. Н.Г. Ничкало. – Хмельницький : ФОП Цюпак А.А., 2014. – 60 с.
6. Кравченко Г. Ю. Управління професійним розвитком науково-педагогічних працівників в умовах кафедральної системи інститутів післядипломної педагогічної освіти / Ганна Юрїївна Кравченко // Витоки педагогічної майстерності: зб. наук. праць / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава: ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2015. – Вип. 15. – 386 с.
7. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки [Електронний ресурс]. – Дата звернення 10.09.2018р. Режим доступу: www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf
8. Олійник В. В. Концептуальні підходи до розвитку наукових і науково-педагогічних кадрів / В. В. Олійник // Інноваційність у науці і освіті / В. Г. Кремень; Хмельницький національний університет. – Київ : Богданова А. М., 2013. – С. 133-140.
9. Положення про атестацію наукових працівників (Постанова Кабінету міністрів України від 13.08.1999 р. №1475 [Електронний ресурс]. – Дата звернення 05.09.2018р. Режим доступу : http://kodeksy.com.ua/norm_akt/source-13.08.1999.htm (Нормативні директивні правові документи).
10. Положення про підвищення кваліфікації та стажування педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів - [Чинний від 24.01.2013 р. Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від № 48 «Про затвердження Положення про підвищення

Перспективи подальших досліджень.

Визначити проблематику розроблення науково-методичного інструментарію і запровадження механізмів забезпечення високої якості підвищення кваліфікації педагогічних кадрів для професійно-технічної освіти, зокрема викладачів спеціальних дисциплін.

кваліфікації та стажування педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів»] // Офіційний вісник України. – 2013. – №28. – 328 с.

11. Про затвердження Галузевої концепції розвитку неперервної педагогічної освіти: Наказ Міністерства освіти і науки України від 14.08.2013 р. № 1176 / Міністерство освіти і науки України // Вища школа. – 2013. – № 9. – С. 10-113.

12. Щербак О. І. Організаційно-педагогічні засади підвищення кваліфікації педагога професійного навчання / О. І. Щербак // Інноваційність у науці і освіті / В. Кремень; Хмельницький національний університет. – Київ : Богданова А. М., 2013. – С. 294-301.

References

1. Yelnykova, HV, Zahika, OO, Kravchenko, HU, Lapshyna, IS, Lukianenko, HI, Luniachek, VE, Poliakova, HA, Ulianova, VS, Fesik, LI et al. 2016, *Adaptyvne upravlinnia rozvytkom profesiinoi osvity*, [Adaptive management of the development of vocational education], IMA-pres, Pavlohrad.
2. Desiatov, TM 2005, *Tendentsii rozvytku nepererвної osvity v krainakh Skhidnoi Yevropy (druga polovyna XX stolittia)*, [Trends in the development of continuing education in Eastern Europe (second half of the twentieth century)] ArtEk, Kyiv.
3. Prezydent Ukrainy 2017, 'Zakon Ukrainy Pro osvitu vid 05.09.2017 roku № 2145-VIII' [About Higher Education: The Law of Ukraine], *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, no. 38-39, art. 308.
4. Ziaziun, IA 2005, *Pedahohika dobra : idealy i realii*, [Pedagogy of good: ideals and realities], Mizhrehionalna Akademiia upravlinnia personalom, Kyiv.
5. Kankovskyi, Pe 2014, *Systema profesiinoi pidhotovky inzheneriv-pedahohiv avtotransportnoho profilu*, [System of professional training of engineers-teachers of the motor transport profile] FOP Tsiupak A.A., Khmelnytskyi.
6. Kravchenko, HU 2015, 'Upravlinnia profesiinym rozvytkom naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv v umovakh kafedralnoi systemy instytutiv pisliadyplomnoi pedahohichnoi osvity' [Management of professional development of scientific and pedagogical workers in the conditions of the cathedral system of postgraduate pedagogical education], *Vytoky pedahohichnoi maisternosti, Serii Pedahohichnoi nauky*, Poltavskiy natsionalnyi

pedahohichnyi universytet imeni V.H.Korolenka, TOV Firma Tekhservis, Poltava, iss. 15.

7. Natsionalna stratehiia rozvytku osvity v Ukraini na 2012-2021 roky, [National Strategy for the Development of Education in Ukraine for 2012-2021] viewed 10 September 2018 <www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf>.

8. Oliinyk, VV 2013, 'Kontseptualni pidkhody do rozvytku naukovykh i naukovo-pedahohichnykh kadriv'[Conceptual approaches to the development of scientific and scientific and pedagogical staff], in Kremen, VH (ed.), *Innovatsiunist u nauksi i osviti*, Khmelnytskyi natsionalnyi universytet, Bohdanova A. M., Kyiv, pp. 133-140.

9. Kabinet ministriv Ukrainy 1999, *Polozhennia pro atestatsiiu naukovykh pratsivnykiv vid 13.08.1999 roku*, no. 1475, [Regulations on the certification of scientific workers (Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated August 13, 1999, No. 1475), viewed 05 September 2018 <http://kodeksy.com.ua/norm_akt/source-13.08.1999.htm>.

10. Ministerstvo osvity i nauky, molodi ta sportu Ukrainy 2013, 'Nakaz pro Polozhennia pro pidvyshchennia kvalifikatsii ta stazhuvannia

pedahohichnykh i naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv vyshchyykh navchalnykh zakladiv vid 24.01.2013 roku № 48'[Regulations on the upgrading of qualifications and internship of pedagogical and scientific-pedagogical workers of higher educational institutions - [Effective from January 24, 2013 Order of the Ministry of Education and Science, Youth and Sports of Ukraine from No. 48 "On Approval of the Regulations on the Upgrading of Qualifications and Internship in Pedagogical and Scientific- pedagogical workers of higher educational institutions"]', *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy*, no. 28.

11. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy 2013, 'Nakaz pro zatverdzhennia Haluzevoi kontseptsii rozvytku neperervnoi pedahohichnoi osvity vid 14.08.2013 roku № 1176'[On Approving the Sectoral Concept for the Development of Continuous Pedagogical Education], *Vyshcha shkola*, no. 9, pp. 10-113.

12. Shcherbak, OI 2013, 'Orhanizatsiino-pedahohichni zasady pidvyshchennia kvalifikatsii pedahoha profesiinoho navchannia'[Organizational-pedagogical principles of training teachers of vocational training], in Kremen, V (ed.), *Innovatsiunist u nauksi i osviti*, Bohdanova A. M., Kyiv, pp. 294-301

Стаття надійшла до редакції 25.09.2018р.